

Zolczer Péter
Selye János Egyetem, Modern Filológia Tanszék,
doktorandusz, peter.zolczer@hotmail.com

Filmfeliratok a nyelvoktatásban

A nyelvoktatás napjainkban egyre inkább a kommunikációközpontú megközelítésre fekteti a hangsúlyt, melynek egyik legfontosabb jellemzője (a kompetenciákon kívül) a hiteles nyelvi minta. Ezt szem előtt tartva kézenfekvőnek tűnik az audiovizuális média alkalmazása a nyelvoktatásban. Díaz Cintas és Fernández Cruz (2008) szerint a mai nyelvtanárok alapvetően kétféleképpen alkalmazzák a videót a nyelvórákon: (1) segédeszközként és (2) különálló tantervi elemként. Utóbbi felhasználás bár ritkább, de egyre inkább növekvő érdeklődés mutatkozik iránta. Nyilvánvaló, hogy a videó miért az egyik leghitelesebb és leggazdagabb nyelvi és kulturális forrás a diákok számára (dialektusok, regiszterek, nyelvtani szerkezetek). Secules et al. (1992: 483) kimutatták, hogy videó használata esetén rendkívüli módon fejlődik a diákok halláskészsége és a hallás utáni megértés képessége. A nyelvtanárok attól tartottak, hogy éppen emiatt viszont a többi készség (írás, olvasás) fejlődése elmarad. Herron és Morriss (1995) megfigyelései szerint azokban a csoportokban, ahol túlnyomórészt videót használtak, és kevés hangsúlyt fektettek az olvasásra, gyengébb volt ugyan a diákok olvasás- és íráskészsége, de elhanyagolhatóan kis mértékben. Viszont azokban a csoportokban, ahol nem használtak videót, a diákok jóval gyengébb eredményt értek el a halláskészség és a hallás utáni megértés felmérésekor, mint a videót használó csoport tagjai. Díaz Cintas és Fernández Cruz a feliratok alkalma-

zásának előnyét Krashen *input hipotézisével* magyarázzák, mely szerint a beszédkétséget, paradox módon, éppen az olvasással és a hallgatással fejlesztjük a leghatékonyabban. Ezt az elképzelést Dollerup (1974) és Vanderplank (1988) kutatásai is alátámasztják, melyek szerint a feliratozós országokban szinte a teljes népesség azt vallja, hogy az angoltudásuk nagy részét annak köszönhetik, hogy sok amerikai filmet néztek anyanyelvi felirattal. Van de Poel és d'Ydewalle (2001) kimutatták, hogy azok az általános iskolás diákok, akiknek csupán 10 perces feliratozott videót vetítettek le, jobban teljesítettek a szókinccsteszteken, mint azok, akiknek nem vetítettek videókat. A nyelvoktatásban használt feliratok esetében fontos megjegyezni, hogy interlingvális (hangsáv és feliratsáv ugyanazon a nyelven) és intralingvális (hangsáv és feliratsáv két különböző nyelven) feliratokat is használnak. Az intralingvális felirat kimondottan hatékony eszköz az olvasáskészség és a kiejtés fejlesztésére (a diákoknak az írott szavak kiejtését nem kell kikeresniük, azokat azonnal hallják). Az interlingvális feliratok pedig kiválóan fejlesztik a szókinccset, illetve az állandó kontextus miatt megerősítik a diákok nyelvtani szerkezetekkel kapcsolatos ismereteit. Vanderplank (1988) kutatása szerint még a szinkronizálás országokban is – ahol az emberek nem szeretnek feliratot olvasni – érdemes rááldozni pár nyelvórát arra, hogy hozzászoktassuk a diákokat a feliratokhoz (főleg intralingválisakhoz), mivel azok

a saját elmondásuk szerint is hatékonyan találják ezt a módszert. Ez főként a kiejtésben és az íráskészségben mutatkozik meg, de audiovizuális (feliratozott) média használatakor annak is sokkal nagyobb az esélye, hogy a diákok rájönnek egy addig ismeretlen szó jelentésére. Vanderplank azt is kimutatta, hogy a diákok sokkal könnyebben jegyeznek meg új szavakat, ami valószínűleg annak a következménye, hogy az információt a két csatornán (képi és hang) kívül egy harmadik dimenzióban is, a színészi játékban (kontextusban) is megkapják. A feliratok alkalmazását leginkább akkor tudjuk kiaknázni, ha olyan multimédiát használunk, melyhez mind a hang, mind a feliratsáv az anyanyelven és az idegen nyelven is elérhető. A feliratok alkalmazása tehát kimondottan hatásos módszer a nyelvoktatásban.

Irodalom:

- Díaz Cintas, J., M. Fernández Cruz. 2008. *Using subtitled video materials for foreign language instruction.*
- Dollerup, C. 1974. *On subtitles in television programmes.*
- Herron, C., M. Morris. 1995. *A comparison study of the effects of video-based versus textbased instruction in the foreign language classroom.*
- Secules, T., C. Herron, M. Tomasello. 1992. *The effect of video context on foreign language learning.*
- Van de Poel, M., G. d'Ydewalle. 2001. *Incidental foreign-language acquisition by children watching subtitled television programs.*
- Vanderplank, R. 1988. *The value of teletext sub-titles in language learning.*